

Architecten, denk mee over opvang

Creatieve oplossingen voor asielopvang helpen ook andere woningzoekenden, aldus rijksbouwmeester *Floris Alkemade*.

De vluchtelingenstroom veroorzaakt veel onrust en spanning. Politici en rechters bepalen wie wordt toegelaten. Aan architecten de opdracht om na te denken over de huisvestingsvraag. Juist om de integratie te bevorderen zouden zij de opvang meer in samenhang kunnen zien met de behoefte van andere groepen die op de woningmarkt soms moeilijk aan bod komen: studenten, starters, ouderen en alleenstaanden.

De onzekerheid over het aantal vluchtelingen, doet een groot beroep op de creativiteit van ontwerpers. Een goede inrichting van de openbare ruimte, de ruimtes die alle groepen gebruiken en delen, is daarbij van wezenlijk belang. Als gekozen wordt voor integratie verrest dat interactie. Juist in het openbare domein ligt de essentie van steden, daar toont zich de dynamiek en het karakter van een stad.

In 2015 werden in de EU 1,25 miljoen asielaanvragen ingediend, in Nederland zitten we op het Europese gemiddelde van 2,5 per 1000 inwoners. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) zet alle zeilen bij om aan de voortdurende onvoorspelbare vraag naar locaties te voldoen.

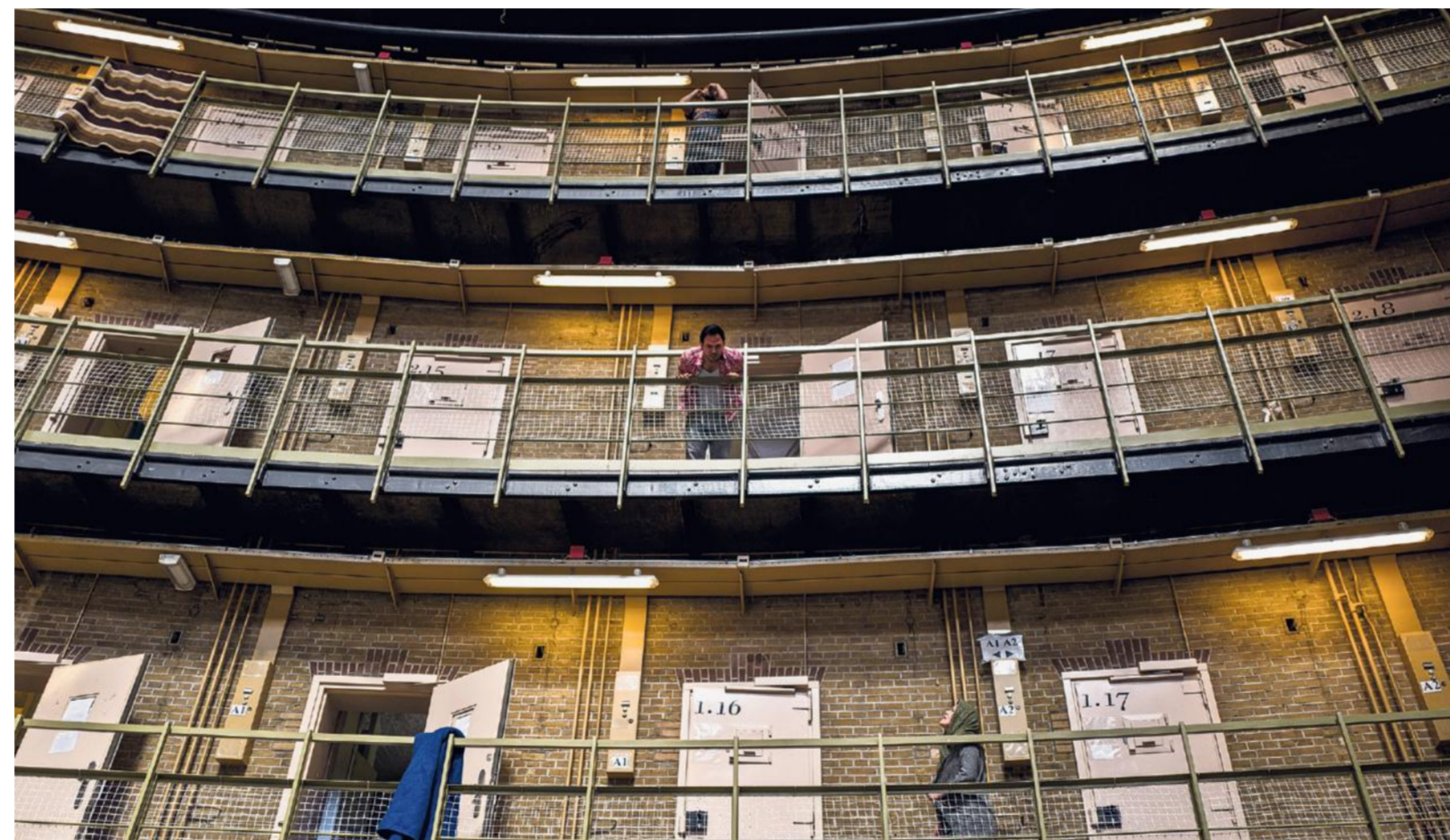
Bij direct omwonenden leeft onzekerheid: hoeveel, wie, en wat als het er eens veel meer zijn? Discussie daarover is nergens gemakkelijker, maar we zien ook dat er zich meer vrijwilligers aandienen dan ingezet kunnen worden. De vluchtelingencrisis is bij uitstek een huisvestingsvraag: hoe voegen we, in aanvulling op reguliere bouwproductie, een grote hoeveelheid goedkope, flexibel in te zetten woningen toe? Niet eenvoudig, de vraag kan enorm toenemen, maar ook stilvallen.

Oplossingen worden nogal eens gezocht in containerwoningen. Die voldoen op een aantal punten uitstekend, maar kennen ook belangrijke nadelen. Ze zijn tijdelijk, waardoor een enorm deel van de kosten zit in tijdelijke funderingen, aansluitingen, vervoer en opslag; veel geld dat niet in de kwaliteit van de woningen zelf gaat zitten. Bovendien zijn ze visueel niet aantrekkelijk, de stad wint er maar zelden bij. Beter om de vraag breder te trekken, in het licht van de algemene behoefte aan goedkope huisvesting.

Door de toename van eenpersoonshuishoudens groeit het tekort vooral in goedkope, kleine en flexibel in te zetten woningen. De groeiende groep die zich op deze markt richt, is uiterst dynamisch: jongeren, binnen- en buitenlandse studenten, expats, seizoensarbeiders en ouderen die terug naar de stad willen. Ze hebben gemeen dat ze met hun beperkte budget weinig aanbod vinden.

Nederland kent een lange en rijke traditie in volkshuisvesting, de Amsterdamse school bestaat honderd jaar. Groot geworden in tijden van voorspoed en wederopbouw, toen de vragen helder waren. Voor architecten van nu de taak om in een complexere en urgente situatie de traditie nieuw leven in te blazen. Ditmaal zonder een sterke sturende rijksverhouding.

Juist de onvoorspelbaarheid van de vluchtelingenstroom dwingt de ontwerpwereld tot innovatie. Samen met het COA heb ik daarom een ideeënprijsvraag opgezet: 'A home away from home'. Allereerst gericht op huisvesting van vluchtelingen, maar in het verlengde daarvan op een veel bredere groep. Vanuit de gedachte dat we nieuwe materialen, technieken en in-

Afghaanse vluchteling, opgevangen in een Haarlemse oud-gevangenis.

Voor Nederland hoef je dus geen respect te hebben

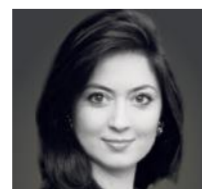
Geef je steeds toe aan je kind, dan respecteert het je niet meer. Bij migranten is dat niet anders, meent *Tahmina Akefi*.

Dat de Turks-Nederlandse journaliste Ebru Umar, onlangs aangeklaagd wegens belediging van president Erdogan, op een geheim adres moet verblijven wegens bedreigingen, maakt pijnlijk duidelijk hoe zwak de verbondenheid van Turkse Nederlanders is met het land waar zij leven.

Dat komt voor mij niet als een verrassing. Door altijd maar tolerant te zijn, droeg Nederland actief bij aan de loyaliteit die migranten koesteren voor hun herkomstland. Migreer je als Nederlander naar zo'n land, dan moet je je daar wel aan de gebruiken houden. Maar mensen die naar het Westen komen vinden het op de een of andere manier allesbehalve vanzelfsprekend zich aan te passen. Voordat ze de overstap maken, hebben ze

al een beeld van het Westen. Welvaart, maar qua normen en waarden deugt het van geen kant. Wat wij vrijheid noemen, zien zij als aanstootgevend. Met dat idee komen mensen uit strengreligieuze landen naar hier. Sterker, ze eisen dat Westlingen hun gewoontes en tradities accepteren en waar mogelijk aanpassingen verrichten in het publiek domein. Europeanen willen die eisen maar al te graag in, want 'wij zijn vrij' is de redenering.

Air France KLM verplicht zelfs stewardessen hun kleding aan te passen op vluchten naar Teheran. Eenmaal geland, moet de hoofdfoet om. Nog opmerkelijker was het afschermen van naakte beelden toen de Iraanse president Rome bezocht. Schikkingen die in religieuze landen worden gezien als bevestiging dat hun regels heilig zijn, en dat wij er respect voor moeten hebben.

Tahmina Akefi is journaliste en schrijfster, onder meer van *De jongen van de oude stad*

Terwijl ik dit schrijf, weet ik al dat de eerste die mij bekritiseert, een blanke Nederlander zal zijn. 'Dat wij ons schikken is juist het verschil tussen ons en landen zonder vrijheid', klinkt het dan weer. Eens, maar om die vrijheid te waarborgen, moet je ook eisen stellen aan iedereen die deel wil uitmaken van onze samenleving. Anders hebben we over twintig jaar een nog groter probleem.

Lange tijd kregen migranten hier de ruimte om te leven zoals in hun land van herkomst. Ze schuilen in hun eigen, strengreligieuze gemeenschap. De schande is groot als ze daaruit stappen. Den Haag verzint van alles, zoals een participatieverklaring. Maar dat zet geen zoden aan de dijk. Probleem ligt toch echt bij de Westers, bij zijn mentaliteit. Prima om andere culturen te respecteren, maar niet onvoorwaardelijk. Dan heeft de migrant

geen reden om datgene waar jij aan hecht serieus te nemen.

Vergelijk het met opvoeding. Als je steeds toegeeft aan de wensen van je kind, zal het niet leren waar de grenzen liggen. Het zal verwachten dat anderen zich altijd schikken. Bij migranten die naar Europa komen, is het dus niet veel anders. Zij komen met het idee dat vrijheid niet deugt, maar maken van diezelfde vrijheid gebruik om uiting te geven aan hun eigen waarden en normen. Gevolg is dat er geen binding ontstaat met het Westerse land. De binding met het herkomstland wordt juist sterker. Natuurlijk moet iedereen uiting kunnen geven aan de eigen traditie, maar die gebruiken mogen de loyaliteit met het land waar je woont nooit in de weg staan. Dat is nu bij veel migranten, zoals de Turkse Nederlanders, die vaak al heel lang in Nederland wonen, wel het geval.

zichten hebben die andere, meer flexibele vormen van woningbouw mogelijk maken. De prijsvraag is opgedeeld in twee categorieën: buiten en binnen. De buiten categorie betreft ideeën voor nieuwe, lichtere vormen van woningbouw die tijdelijk van aard kunnen zijn, maar net zo goed een permanent gebruik kunnen krijgen doordat vormgeving en stedenbouwkundige opzet een verrijking voor de stad zijn.

We richten ons niet alleen op bijbouwen. Innovatie zit ook in transformatie van leegstand, in Nederland zo'n vijftig miljoen vierkante meter. Ook als we maar een klein deel kunnen ombouwen tot goedkope, flexibele woningen, lossen we al een groot deel van de extra huisvestingsvraag op. Nederland is niet vol, Nederland staat leeg. De binnen categorie roept daarom op tot ideeën om leegstaande kantoren, scholen en winkels in te zetten. We kregen bijna vierhonderd inzendingen. Een enorm aantal. In een eerste ronde hebben we voor beide catego-

Nederland is niet vol, Nederland staat leeg. Zo'n vijftig miljoen vierkante meter welteverstaan

rieën zes teams geselecteerd die met beperkt budget hun idee nu uitwerken tot plan. Voor de zomer zullen we zes winnende plannen kiezen, met de intentie tot het bouwen van prototypes.

Een paar voorbeelden. De inzending 'Een dak onder de zon' combineert zonnepanelen met modulaire woningen: één vluchtelingenwoning brengt extra energie voor nog één eengezinswoning op. Project 'CLIV' zet in op origineel en flexibel wonen in leegstand. En met de mobiele 'Domuskoffer' kan binnen twee uur een 'thuis' gecreëerd worden met keuken, badkamer, installaties en communicatievoorzieningen. Een vierde voorbeeld biedt een permanente oplossing om leegstaande kantoren in te zetten als volwaardige woonruimte.

Het achterliggend doel blijft innovatie en integratie. De vluchtelingenstroom is zoals gezegd deels een huisvestingsvraag. Innovatieve antwoorden zullen een bredere groep van woningzoekenden kunnen helpen in plaats van frustreren. Aan architecten de taak om hiervoor hun beeldingskracht in te zetten.

Floris Alkemade is rijksbouwmeester. Deze tekst is een verkorte versie van de tekst die hij op 18 mei uitsprak bij de Verenigde Naties in New York.

BRIEVEN

Spelling

Stop taalverarming

Is het dan nu officieel? Uw redacturen mogen reeds enkele jaren ongecorrigeerd, straffeloos - en in navolging van het Engels - en in navolging van het Engels - worden gevolgd door de onvoltooid verleden tijd. Het is zelfs tot een kop in de krant doorgedrongen: 'Nadat de bommen vielen' (nrc.next, 14/5). Het moet zijn: Nadat de bommen waren gevallen. Is dat erg, wanneer toch iedereen het anglicisme volgt ('After the bombs came down')? Het is in ieder geval een onnodige versimpeling en verarming van onze eigen taal. Het woord 'nadat' maakt in het Nederlands namelijk een verdere teruggang in de tijd mogelijk: de voltooid verleden tijd. Mocht de koppenredacteur zeg-

gen: dat is te lang voor een regel, dan is de oplossing eenvoudig: zet 'Toen' in de plaats van 'Nadat'. Toen klinkt goed in combinatie met die zo populaire onvoltooid verleden tijd. Schrijf net als in je kindertijd (toen je geen Engels kende), dan loopt het altijd lekker.

Kees Hogenbirk, bijlesleraar Nederlands

Politieke islam

Secularisatie gaat door

Marcel Kurpershoek poneert in O&D (14/5) de stelling dat de politieke islam nooit zal verdwijnen. Maar ik voorspel dat op den duur ook de islam zal afbrokkelen en verdwijnen. De secularisatie is op den duur niet tegen te houden. In Europa werd eeuwenlang de politiek, het openbare leven en de we-

tenschap beheerst door het christendom, en wat is er van over? De christelijke partijen vormden in Nederland 30 jaar geleden nog 40% van het parlement. In de laatste jaren is dit gedaald tot 14%. Theologische faculteiten worden gesloten of omgedoopt. De kerken staan leeg. De afbraak van religie in Europa is onomkeerbaar. In grote landen als Rusland, China en Japan is religie geen machtsfactor meer.

De moderne communicatiemiddelen zijn ondanks censuur en indocinatie ook in de woestijn bereikbaar, en de intelligentia zal zich ook in Saoedi-Arabië op den duur losmaken van een gedachtengoed dat berust op een archaische cultuur. Zeker, de huidige machthebbers behoren mogelijk nog tot de wahabieten, maar ze laten wel hun zonen in Oxford studeren. En die zullen eens de macht overnemen. **Dolph Boddart**

ZIHNI ÖZDİL

Van eenzame sadisten heb ik niets te vrezen

„Wie ben jij om kritiek te hebben op Erdogan? Sterf. Laat ik je niet tegenkomen op straat”, aldus de Turks-Nederlandse meneer die mij in het Turks een berichtje stuurt op sociale media.

Iemand die zich Kees noemt benadert me via mijn website: „Beste özdil. Ik hoop dat je heel langzaam en heel pijnlijk heel dood gaat. Groetjes, Kees.”

Een anonieme twitteraar: „pseudo-intellectueel @Zihni-Ozdil weet het allemaal beter. Kankerturk gaat beter eerst armenese genocide erkennen.”

Een andere meneer stuurde jarenlang wekelijks haatmails met als onderwerp, altijd in capslock, zaken als 'JULLIE GAAN HET NOOIT WINNEN'. Ook al negeerde ik alles, hij bleef onophoudelijk doorgaan. 'Özdilltje', noemde hij me wanneer hij me uitschold omdat ik volgens hem een 'allichtone profiteur' ben die er op uit is om 'Nederland te vernietigen'.

Niks nieuws onder de zon. Van Metro-columnist Ebru Umar tot Joop-hoofdredacteur Francisco van Jole, iedereen die in het publieke debat enigszins kritisch is, heeft te maken met haatberichten. Sommige zijn onbedoeld grappig, andere komen bedreigend over, vooral wanneer ze stalkerige trekjes krijgen zoals de e-mails van de capslock-meneer. Als ik vrienden laat zien wat ik zoal binnenkrijg, schrikken ze zich een hoedje. Dat ik er vooral om moet lachen en het wegwijs, baart ze zorgen. Ik moet maatregelen nemen, vinden ze. Hebben ze gelijk? Ik denk het niet.

'Beste özdil. Ik hoop dat je heel langzaam en heel pijnlijk heel dood gaat. Groetjes, Kees'

Een onderzoek dat gepubliceerd werd in het wetenschappelijk tijdschrift *Personality and Individual Differences* wijst uit dat internetrollen, zoals mensen die regelmatig online scheld- en haatberichten sturen, psychopathische trekjes hebben. Via twee grote studies met 1.215 respondenten is een sterke correlatie gevonden tussen online troldrag en sadisme en narcisme. Het blijkt bijvoorbeeld dat trollen er uitzonderlijk sterk van genieten als ze andere mensen een slecht gevoel kunnen bezorgen: 'De associatie tussen sadisme en internetrollen was zo sterk dat we kunnen concluderen dat mensen die trollen prototypische alledaagse sadisten zijn.' Simpel gezegd: het zijn onzekere, gefrustreerde types. Nare mensen die eigenlijk hun eigen misère proberen te compenseren door anderen te pesten. Daarom opereren ze vaak anoniem.

Een bevriende journalist heeft via het IP-adres van de capslock-meneer kunnen achterhalen wie het was. Tot overmaat aan clichés bleek het een gepensioneerd militair te zijn die in eich of ander afgelegen dorp woont. Ik kreeg medelijden met hem. Sympathie zelfs. Ik zag het al voor me: een bejaarde man met een saai leven die doodsbang is voor een veranderende wereld en zijn angst uit via haatmails naar mensen die volgens hem 'zijn land kapotmaken'. Net als de 58-jarige Willem van L. uit Barendrecht die onlangs voor de politierechter moest verschijnen. Willem had op Facebook onder andere PvdA-leider Diederik Samsom bedreigd:

„Hee Samsom ik wil even 1 ding laten weten als er ook maar iets gebeurt met mijn vrouw of dochter omdrent die stinkende vluchtelingen kom ik achter je aan dit is geen bedreiging maar een 100% niet overdevren belofte.” In de rechtbank bleek Willem slechtorend te zijn en te lijden aan suikerziekte, een zwak hart en rugklachten. Hij is vrijwel helemaal kaal en draagt een bril. Zijn inkomsten bestaan uit een uitkering. Een zielig figuur - 'ik ben een ezel', zoals hij het zelf formuleerde - die ik eigenlijk een dikke knuffel wil geven.

Het leven van mijn capslock-meneer zal niet veel minder sneu zijn dan dat van Willem, vermoed ik. Van zielige, eenzame sadisten die diep van binnen beseffen dat ze 'ezels' zijn valt niks te vrezen, toch?

Zihni Özdil is historicus en auteur van *Nederland mijn Vaderland* (Uitgeverij De Bezige Bij).